

Projekt

z dnia 18 października 2024 r.
Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY BARANÓW**

z dnia 29 października 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Baranów na lata 2025-2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024r. poz. 1465), oraz art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024r. poz. 177 z póź. zm.) Rada Gminy Baranów uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Baranów na lata 2025 – 2027, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Baranów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 roku.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Gminy Baranów
z dnia 29 października 2024 r.

Załącznik Nr 1

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE BARANÓW NA LATA 2025-2027

Opracowanie:
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Spis treści

I. Wprowadzenie	3
II. Umocowania prawne dokumentu w obowiązujących ustawach i aktach normatywnych	4
III. Diagnoza i propozycje do tworzenia optymalnych rozwiązań w zakresie zabezpieczenia potrzeb dziecka i rodziny	5
IV. Analiza SWOT lokalnego systemu wspierania rodziny.....	11
V. Adresaci Programu	12
VI. Cel strategiczny i cele szczegółowe	13
VII. Finansowanie Programu	16
VIII. Zakładane efekty realizacji Programu	16
IX. Monitoring Programu	17

I. Wprowadzenie

1. Rodzina jest podstawową komórką społeczną oraz naturalnym środowiskiem rozwoju wszystkich jej członków. Jest ona pierwotnym i najważniejszym środowiskiem, w którym kształtuje się postawy, zachowania oraz osobowość dziecka. W związku z powyższym niezwykle ważne jest otoczenie rodziny należytą uwagą i troską.

2. Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.), do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3- letniego programu wspierania rodziny. Przepisy przywołanej ustawy wyznaczają dwa zasadnicze obszary działania. W pierwszym z nich kładzie się nacisk na utrzymanie dzieci w naturalnym środowisku, w drugim natomiast na zapewnienie sprawnie funkcjonującego systemu pieczy zastępczej w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowywania dziecka przez rodziców.

W oparciu o powyższe opracowany został Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025 – 2027, zwany dalej „Programem”.

Niniejszy dokument zawiera diagnozę sytuacji rodzin zamieszkujących terenie Gminy Baranów. Ukazuje także formy wsparcia rodziny realizowane w ubiegłych latach na terenie Gminy, w oparciu o Gminny program wspierania rodziny na lata 2022 – 2024 przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zwany dalej „Ośrodkiem”.

3. Wyznaczone do realizacji zadania w ramach Programu mają zapewnić wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez w szczególności:

- 1) analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnienie roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny;
- 4) podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomoc w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążenie do reintegracji rodziny.

Program ten wskazuje działania ukierunkowane na wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze jak również działania profilaktyczne i prorodzinne, których celem jest zapobieganie marginalizacji oraz społecznemu wykluczeniu. Ideą w tworzeniu niniejszego programu jest przekonanie o niezastąpionej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka, którą należy promować i wzmacniać, zwłaszcza wobec wyzwań współczesnego świata.

4. Zapisy art. 176 ustawy nałożyły na gminę oprócz opracowania i realizacji 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny również obowiązek:

- 1) tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 2) tworzenia oraz rozwoju systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

- b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
- c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,

3) finansowania:

- a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające,

4) współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym w wysokości:

- a) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- b) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- c) 50% w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

5) sporządzania, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;

6) prowadzenia monitoringu sytuacji dziecka zamieszkałego na terenie gminy z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

5. Zadania z zakresu wspierania rodziny realizowane przez gminę muszą być zgodne z zasadą pomocniczości tzn.:

- 1) nie wyręcza się rodziny z jej naturalnie przypisanych zadań,
- 2) udziela się pomocy, kiedy rodzina samodzielnie nie radzi sobie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej,
- 3) dąży się do usamodzielnienia rodzin.

Należy również zaznaczyć, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece nad dziećmi i wychowaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich nie może być osiągnięta bez współpracy wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

II. Umocowania prawne dokumentu w obowiązujących ustawach i aktach normatywnych

1. Zawarte w Programie kierunki działań są odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego, znajdującego się między innymi w:

- 1) ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465);
- 2) ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283);
- 3) ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 323 ze zm.);
- 4) ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1993);

- 5) ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1923);
 - 6) ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 750 ze zm.);
 - 7) ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 737 ze zm.);
 - 8) ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 917);
 - 9) ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 ze zm.);
 - 10) ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomani (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939);
 - 11) ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
 - 12) ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 167 ze zm.);
 - 13) ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.).
2. Program jest komplementarny z lokalnymi programami uwzględniającymi działania prowadzone w ramach polityki społecznej wobec rodzin:
- 1) Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2024-2030;
 - 2) Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Baranów na lata 2023-2027.

III. Diagnoza i propozycje do tworzenia optymalnych rozwiązań w zakresie zabezpieczenia potrzeb dziecka i rodziny

W oparciu o informacje z lat 2022 - 2023 na temat udzielonego wsparcia rodzinom z dziećmi na podstawie corocznych sprawozdań przygotowywanych przez Ośrodek oraz materiały uzyskane od licznych jednostek i instytucji działających w obszarze wspierania rodziny, została opracowana diagnoza, która była podstawą opracowania niniejszego Programu.

1. Demografia

Jak wynika z Raportów o stanie Gminy Baranów w latach 2022-2023, nastąpił spadek liczby mieszkańców. W roku 2022 liczba mieszkańców wynosiła 8015 a w 2023 – 7987, dodatkowo na czas określony było zameldowanych w 2022r. w Gminie Baranów 454 obcokrajowców (najwięcej obywateli z Ukrainy, Gruzji i Uzbekistanu). Z kolei w 2023r. 461 (najwięcej obywateli z Ukrainy, Gruzji, Uzbekistanu i Indonezji).

W 2022 roku pracownicy Biura Ewidencji Ludności Urzędu Gminy Baranów nadali 580 numerów PESEL osobom nieposiadającym obywatelstwa polskiego bądź urodzonym poza granicami kraju, następnie w 2023r. – 792 numery PESEL.

Urząd Stanu Cywilnego w Baranowie sporządził w 2023 roku 45 aktów małżeństwa, to o 4 mniej niż w roku 2022. Zmiany kulturowe zachodzące w polskim społeczeństwie wpływają znacząco na spadek

liczby zawieranych związków małżeńskich. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w tendencji spadkowej zawieranych małżeństw w naszej gminie. Zauważalny jest też fakt spadku liczby rozwodów który w roku 2022 wynosił 22, a w 2023 – 17. Analiza danych statystycznych wskazuje na spadek rejestrowanych w gminie zgonów, z 69 w roku 2022 do 68 w roku 2023.

Urząd Stanu Cywilnego realizuje również pomoc w formie Karty Dużej Rodziny. Kartę otrzymuje każdy członek rodziny w której rodzice mają na utrzymaniu troje i więcej dzieci. Kartę mogą otrzymać także rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. Karta Dużej Rodziny uprawnia do zniżek na towary i usługi. W 2022r. zostało wydanych 236 kart a w 2023r. – 219 kart.

2. Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie w zakresie realizowanych zadań statutowych, w tym działań na rzecz rodzin z dziećmi

2.1 Działania realizowane w ramach ustawy o pomocy społecznej

Pomoc społeczna w Baranowie obejmuje w swych założeniach przyznawanie pomocy zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, według której „jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”. Istotnym elementem wspierania rodziny jest udzielenie oraz zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno – bytowej. Z pomocy Ośrodka korzystają rodziny pełne jak i rodzice samotnie wychowujący dzieci.

Tab. 1 Dane dotyczące rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2022 – 2023

Lata	2022	2023
Liczba rodzin ogółem	75	70
Liczba rodzin z dziećmi na utrzymaniu	61	59
W tym rodziny pełne	41	37
Rodzice samotnie wychowujący dzieci	20	22

Źródło: opracowanie własne

Z przedstawionej tabeli wynika, że w latach 2022 – 2023 nastąpił spadek rodzin korzystających z pomocy Ośrodka.

Ośrodek poza świadczeniami pieniężnymi przyznawał pomoc niepieniężną w postaci wsparcia w ramach pracy socjalnej, przyznania posiłku lub niezbędnej odzieży.

W latach 2022 - 2023 w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023 świadczona była pomoc w zakresie dożywiania. Pomoc przyznawana była w dwóch formach: zasiłku celowego na zakup żywności lub pomocy w formie refundacji posiłku w żłobku, przedszkolu lub szkole, którego głównym celem jest ograniczenie zjawiska niedożywiania dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach.

Rodziny korzystające z pomocy Ośrodka borykają się z wieloma różnorodnymi problemami. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;

- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2023 r. poz.519 i 547);
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Tab. 2 Główne powody przyznania pomocy w latach 2022-2023

L.p.	Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin w latach	
		2022r.	2023r.
1.	ubóstwo	12	14
2.	bezdomność	2	2
3.	potrzeba ochrony macierzyństwa	22	21
4.	w tym: wielodzietność	20	17
5.	bezrobocie	3	3
6.	niepełnosprawność	21	14
7.	długotrwała lub ciężka choroba	18	16
8.	bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	8	8
9.	w tym: Rodziny niepełne	7	8
10.	Rodziny wielodzietne	1	1
11.	alkoholizm	2	3
12.	narkomania	0	1
13.	zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	1	1

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, pracownicy socjalni prowadzili nadzór nad realizacją praw i obowiązków opiekuna tymczasowego małoletniego obywatela Ukrainy, który przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osób dorosłych odpowiedzialnych za niego zgodnie z prawem obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej. W 2022 roku pracownicy współpracowali w tym zakresie

z 7 rodzinami w których przebywało 8 dzieci. W rodzinach prowadzono systematyczną pracę socjalną, monitorowano sprawowaną funkcję opiekunco – wychowawczą oraz utrzymywano stały kontakt z placówkami oświatowymi do których uczęszczali dzieci. W 2023r. pracownicy współpracowali w tym zakresie z 3 rodzinami w których przebywało 3 dzieci.

2.2 Dane Ośrodka z zakresu wsparcia rodziny z problemem niepełnosprawności

Ośrodek 2023r. realizuje dwa Programy „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” oraz „Opieka wytchnieniowa” skierowane do osób z niepełnosprawnością.

Celem programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” było zapewnienie pomocy w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym, a w konsekwencji zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na prowadzenie bardziej samodzielnego i aktywnego życia. Wsparcie polegało m.in. na: wyjściu i powrocie w wybrane przez uczestnika programu miejsce, zakupach, załatwieniu spraw urzędowych i korzystaniu z dóbr kultury. Natomiast głównym celem programu „Opieka wytchnieniowa” było wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących opiekę nad osobą z niepełnosprawnością. Z programów w roku 2023 skorzystały: 4 osoby ze wsparcia asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością oraz 2 rodziny zostały objęte wsparciem opiekuna opieki wytchnieniowej.

2.3 Działania w ramach świadczeń rodzinnych

Świadczenia rodzinne mają na celu wsparcie finansowe rodzin i należą do nich:

- 1) zasiłek rodzinny - ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka,
- 2) świadczenie rodzicielskie - może być przyznane osobom, które urodziły dziecko, a które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego,
- 3) świadczenie „Za życiem”- jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu,
- 5) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka - przysługujące matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka,
- 6) świadczenia opiekuńcze:
 - a) zasiłek pielęgnacyjny - przyznawany w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
 - b) świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu opieki nad osobą niepełnosprawną,
 - c) zasiłek dla opiekuna,
- 7) fundusz alimentacyjny – wsparcie materialne dla osób uprawnionych do alimentów, które ich nie otrzymują z uwagi na bezskuteczność egzekucji. Wsparcie to realizowane jest poprzez przyznawanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla osób spełniających kryteria ustawowe (np. kryterium dochodowe).

Tab. 3 Liczba rodzin, korzystających ze świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego w latach 2022 – 2023

Lata	2022	2023
Liczba rodzin ogółem	374	359

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie zebranych informacji wynika, że w latach 2022 - 2023 nastąpił spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych.

2.4 Działania w ramach pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

W 2022 r. Urząd Gminy wraz z Ośrodkiem Pomocy realizował wypłatę świadczeń w ramach ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, których źródłem finansowania był Fundusz Pomocy oraz inne działania pomocowe m.in.:

- 1) pomoc w uzyskaniu tymczasowego zakwaterowania,
- 2) uruchomienie punktu wsparcia obsługiwanego przez pracowników Ośrodka, którego celem było informowanie o możliwości skorzystania z pomocy w formie np. schronienia, żywności, posiłku, odzieży, wsparcia psychologicznego, oraz wydawania niezbędnych rzeczy pierwszej potrzeby.
- 3) współpraca z organizacjami pozarządowymi, ludźmi dobrej woli, darczyńcami
- 4) udzielanie pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej,
- 5) praca socjalna świadczona na rzecz opiekunów tymczasowych,
- 6) wypłata świadczeń rodzinnych dla obywateli Ukrainy,
- 7) wypłata jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł dla 309 osób,
- 8) wypłata świadczenia pieniężnego za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przybywającym na terytorium RP, w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy,
- 9) pomoc w formie opłacenia posiłków dla dzieci w szkole i przedszkolu dla 28 dzieci.

2.5 Dane Ośrodka dotyczące procedury Niebieskie Karty.

Przemoc domowa jest problemem złożonym i ma wiele definicji. Powszechnie przemoc traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki prowadzący do jej fizycznej, a także psychicznej szkody. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej definiuje przemoc jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej.

Zjawisko przemocy domowej na terenie Gminy Baranów, można przedstawić w oparciu o liczbę prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”, które obejmują ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, Sądu, placówek oświatowych oraz służby zdrowia, w sytuacji podejrzenia stosowania przemocy domowej. Przedstawiciele ww. instytucji i służb przekazują informację o podjętych działaniach do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w Baranowie, który do każdej prowadzonej procedury powołuje Grupę Diagnostyczno - Pomocową, zajmującą się już konkretnymi rodzinami.

Tab. 4 Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty

Lata	2022	2023
Liczba rodzin ogółem	10	14

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie zebranych informacji wynika, że w roku 2023 w porównaniu do roku 2022 nastąpił wzrost rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty.

2.6 Dane Ośrodka z zakresu realizacji zadań z obszaru wspierania rodziny.

Ośrodek Pomocy zatrudnia Asystentów Rodziny, którzy pracują z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej w celu przywrócenia zdolności do jej wypełniania i uniknięcia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Cele szczegółowe pracy Zespołu to:

- 1) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 2) praca z rodzinami mającymi ograniczoną władzę rodzicielską w celu wspierania dziecka i jego rodziny biologicznej w zakresie prawidłowego funkcjonowania i wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej, systematyczna praca z rodziną zapobiegająca sytuacji kryzysowej i odebraniu dziecka rodzicom;
- 3) praca z rodzinami pozbawionymi władzy rodzicielskiej poprzez kompleksowe wsparcie w celu przywrócenia możliwości prawidłowego funkcjonowania rodziców umożliwiającego powrót dzieci do swojego środowiska rodzinnego, praca nad powrotem dziecka do rodziny, podtrzymywanie więzi z dziećmi, utrzymywanie osobistych kontaktów z dziećmi z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
- 4) stała współpraca pracowników socjalnych, asystentów rodziny, kuratorów sądowych, dzielnicowych, psychologów, pedagogów, terapeutów i przedstawicieli innych instytucji wg potrzeb;
- 5) wsparcie finansowe i rzeczowe;
- 6) uczestnictwo w posiedzeniach dotyczących okresowej oceny sytuacji dziecka w Domu Dziecka, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i innych zespołach problemowo-zadaniowych;
- 7) działania o charakterze środowiskowym, w tym zaangażowanie członków rodziny dalszej w proces poprawy sytuacji rodziny przez tworzenie Grup Pomocowych, oraz projektów socjalnych mających na celu poprawę jakości życia w zakresie różnych jego aspektów;
- 8) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych, warsztatach dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psycho – społecznych;
- 9) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Tab. 5 Liczba rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi

Lata	2022	2023
Liczba rodzin ogółem	4	4
W tym liczba rodzin z ograniczoną władzą rodzicielską	3	3

Źródło: opracowanie własne

3. Dane Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Baranowie.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Baranowie jest jednym z podmiotów prowadzących działania w stosunku do rodzin niewydolnych opiekuńczo – wychowawczo w których dominującym problemem jest skłonność do nadużywania alkoholu. Przy Komisji działa Punkt konsultacyjno-informacyjny, oraz grupa wsparcia dla osób z problemem uzależnienia i współuzależnienia w rodzinie. W 2022r. z pomocy skorzystało 12 osób, w 2023r. skorzystało 16 osób z pomocy. Z informacji Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Baranowie wynika że, rokrocznie wzrasta liczba osób zgłaszających się po pomoc w sprawie uzależnionego członka rodziny, oraz liczba wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku leczenia odwykowego.

IV. Analiza SWOT lokalnego systemu wspierania rodziny

1. Mocne strony:

- 1) nie rosnąca liczba rodzin z ograniczoną lub pozbawioną władzy rodzicielskiej;
- 2) dostępna bogata oferta bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego w zakresie różnych sfer życia rodziny w tym przeciwdziałania przemocy;
- 3) systematyczna współpraca instytucji w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego, szybkie i wielowymiarowe reagowanie na zdiagnozowane potrzeby rodziny współdziałających instytucji;
- 4) finansowe i niefinansowe wsparcie rodzin w ramach programów rządowych Rodzina „800+”, Rodzinny Kapitał Opiekuńczy, Aktywny Rodzic, „Dobry Start”, pomoc w zakresie dożywiania dzieci „Posiłek w szkole i w domu”, świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny, Karta Dużej Rodziny, Program „Za życiem”, Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, Program „Opieka wytchnieniowa” oraz utrzymanie dotychczasowego koszyka usług (oferta pomocy społecznej);
- 5) działalność i potencjał placówek edukacyjnych, oraz rozwijająca się baza rekreacyjna, kulturalna i sportowa służąca rodzinie;
- 6) podejmowanie licznych inicjatyw na rzecz rodzin – imprezy integracyjne, wyjazdy, spotkania.

2. Słabe strony:

- 1) ograniczona możliwość pełnej oceny skuteczności działań na rzecz rodziny;
- 2) ograniczony dostęp do leczenia specjalistycznego – brak w Powiecie Kępińskim psychiatry dziecięcego i specjalistów dla dzieci po traumie odrzucenia, z zaburzeniami więzi i FAS;
- 3) opór rodzin dysfunkcyjnych do korzystania ze specjalistycznej bezpłatnej pomocy;
- 4) niski poziom świadomego rodzicielstwa i kompetencji wychowawczych;
- 5) ograniczone środki finansowe na realizację zadań w zakresie profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną oraz ich modernizację;
- 6) brak specjalistów (z odpowiednimi kwalifikacjami np. tłumaczy, psychologów) w celu pomocy obywatelom Ukrainy.

3. Szanse:

- 1) realizowanie programów ze wsparciem środków zewnętrznych;

- 2) podniesienie świadomości rodziców na temat możliwości stosowania właściwych metod wychowawczych, form pracy wspierających dziecko w rozwoju i doskonaleniu kompetencji wychowawczych rodziców, poprzez udział w zajęciach ze specjalistami;
- 3) podejmowanie nowych lokalnych inicjatyw na rzecz systemu wspierania rodziny;
- 4) zmiana świadomości społecznej w zakresie rodzicielstwa zastępczego, sprzyjająca wzrostowi zainteresowania kandydatów na rodziny zastępcze;
- 5) mniejsza liczba rodzin wymagających umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej,
- 6) promowanie rodzinnego spędzania czasu wolnego;
- 7) deinstytucjonalizacja placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- 8) promowanie specjalistycznego poradnictwa (szukanie nowych metod zachęcania do korzystania z niego);
- 9) pozyskiwanie środków na realizację programów: „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” i „Opieka wytchnieniowa”.

4. Zagrożenia:

- 1) zmiany społeczno – cywilizacyjne wpływające na rozpad więzi rodzinnych i pojawianie się nowych problemów społecznych;
- 2) utrzymująca się grupa klientów długotrwale korzystających ze wsparcia pomocy społecznej;
- 3) wystąpienie zjawiska „dziedziczenia” problemów społecznych jako stylu życia w rodzinie;
- 4) stereotypowe postrzeganie instytucji pomocowych;
- 5) istnienie zjawisk i zachowań dysfunkcyjnych w tym uzależnień m.in.: alkohol, narkotyki, uzależnienia behawioralne;
- 6) przemoc m.in.: cyberprzemoc, hejt, mowa nienawiści.

V. Adresaci Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025 – 2027 adresowany jest do rodzin z terenu Gminy Baranów, zwłaszcza rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich ról rodzicielskich, tj.:

- 1) rodzin wieloprotymowych (np. uzależnienia, przemoc domowa, niezaradność życiowa, problemy opiekuńczo – wychowawcze, pozostawianie dzieci bez opieki i wyjazd za pracą, niepełnosprawność dzieci i rodziców);
- 2) rodzin zagrożonych ograniczeniem władzy rodzicielskiej w związku z niewydolnością opiekuńczo – wychowawczą;
- 3) rodzin z ograniczoną władzą rodzicielską, mającą nadzór kuratora;
- 4) rodzin pozbawionych władzy rodzicielskiej, z których dzieci przebywają w pieczy zastępczej.

VI. Cel strategiczny i cele szczegółowe

1. Rozwój zintegrowanego wsparcia na rzecz rodzin zagrożonych lub przeżywających trudności, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

1. Cele szczegółowe:

1) wspieranie funkcjonowania rodziny w sferze socjalno – bytowej;

2) przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin doświadczających trudności opiekuńczo – wychowawczych.

Cel szczegółowy 1				
Wspieranie funkcjonowania rodziny w sferze socjalno – bytowej				
Lp.	Działania	Termin realizacji	Wskaźniki	Realizator
1.	Zapewnienie pomocy pieniężnej i rzeczowej rodzinom wymagającym wsparcia	2025-2027	-liczba rodzin objętych pomocą	Urząd Gminy CUW GOPS
2.	Dożywianie dzieci	2025-2027	-liczba dzieci objętych dożywianiem	Urząd Gminy, GOPS, szkoły, przedszkola, żłobki
3.	Zapewnienie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie, w tym bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy	2025-2027	-liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”, -liczba osób, którym udzielono pomocy w formie schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy	Zespół Interdyscyplinarny GOPS Komenda Powiatowa Policji
4.	Zabezpieczenie środków finansowych na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej	2025-2027	-kwota przeznaczona na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej	Urząd Gminy, GOPS

Cel szczegółowy 2				
Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin doświadczających trudności opiekuńczo – wychowawczych				
1.	Pomoc specjalistyczna dla dzieci z rodzin mających trudności w prawidłowym pełnieniu ról rodzicielskich	2025-2027	- liczba placówek świadczących pomoc specjalistyczną dla tych rodzin - liczba osób korzystająca z porad specjalistów, - liczba udzielonych porad	Urząd Gminy, GOPS, szkoły, przedszkola, żłobki, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, PCPR, Poradnie POZ
2.	Pomoc specjalistyczna dla rodziców mających trudności w prawidłowym pełnieniu ról rodzicielskich	2025-2027	- liczba placówek świadczących pomoc specjalistyczną dla tych rodzin - liczba osób korzystająca z porad specjalistów, - liczba udzielonych porad	Urząd Gminy, GOPS, szkoły, przedszkola, żłobki, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, PCPR Poradnie POZ
3.	Realizowanie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży	2025-2027	- liczba realizowanych programów, - liczba uczestników	Urząd Gminy, szkoły, przedszkola, żłobki
4.	Realizowanie programów profilaktycznych dla rodziców	2025-2027	- liczba realizowanych programów, - liczba uczestników	Urząd Gminy, szkoły, przedszkola, żłobki
5.	Organizowanie kampanii, szkoleń, prelekcji, warsztatów, itp. dla dzieci i młodzieży	2025-2027	liczba szkoleń, prelekcji, warsztatów, itp., - liczba uczestników	Urząd Gminy, szkoły, przedszkola, żłobki Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,

				Organizacje pożytku publicznego, PCPR
6.	Organizowanie kampanii, szkoleń, prelekcji, warsztatów, itp. dla rodziców	2025-2027	- liczba szkoleń, prelekcji, warsztatów, itp., - liczba uczestników	Urząd Gminy, szkoły, przedszkola, żłobki Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Organizacje pożytku publicznego, PCPR
7.	Praca środowiskowa i pomoc rodzinom mającym problemy opiekuńczo – wychowawcze w formie pracy socjalnej, asystentury rodziny	2025-2027	-liczba rodzin objętych pomocą	Urząd Gminy, GOPS
8.	Aktywizowanie środowiska lokalnego w zakresie promowania właściwych postaw rodzicielskich	2025-2027	-liczba spotkań, imprez, -liczba uczestników - liczba projektów oraz osób biorących w nich udział	Urząd Gminy, GOPS, PCPR, organizacje pożytku publicznego
9.	Stworzenie i aktualizacja spójnej informacji o ofercie form wsparcia	2025-2027	- liczba materiałów informacyjnych, - liczba publikacji	Urząd Gminy, GOPS, PCPR, Placówki oświatowe, Zespół Interdyscyplinarny
10.	Monitorowanie zjawisk stanowiących zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny	2025-2027	-liczba odnotowanych zgłoszeń, analiz, informacji dotyczących zjawisk stanowiących zagrożenie prawidłowego funkcjonowania rodziny,	Urząd Gminy, GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, Komenda Powiatowa Policji, placówki oświatowe,

			- liczba postanowień wydanych przez Sąd w zakresie zmiany sprawowania władzy rodzicielskiej, - liczba rodzin objęta nadzorem kuratorskim z ograniczoną władzą rodzicielską	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej

VII. Finansowanie Programu

Źródłem finansowania Programu są:

- 1) środki własne gminy zaplanowane na każdy rok budżetowy;
- 2) środki z budżetu państwa;
- 3) zewnętrzne źródła finansowania.

Środki na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach finansowych.

VIII. Zakładane efekty realizacji Programu

Zakładanym efektem Programu jest zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych dzięki ścisłej współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dobra rodzin. System powinien opierać się na szybkim i skutecznym przepływie informacji pomiędzy instytucjami oraz na tworzeniu zespołów wspierających rodziny w kryzysie, w tym szeroko rozumianym poradnictwie. Zintegrowane działania mają przyczynić się do minimalizowania negatywnych skutków sytuacji kryzysowych w rodzinach oraz do poprawy funkcjonowania rodzin, jednocześnie zapobiegając umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Ponadto zapewnić wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych, wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka, poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i przywrócenie im zdolności do prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich.

IX. Monitoring Programu

Monitoring Programu umożliwi analizę realizacji podejmowanych działań, a także pozwoli na ocenę ich skuteczności i efektywności. Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz potrzeb związanych z realizacją zadań przedkładane będzie Radzie Gminy w terminie do dnia 31 marca każdego roku następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie.

UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR
RADY GMINY BARANÓW
z dnia 29 października 2024 roku

Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z póź. zm.) ustawodawca nałożył na gminy obowiązki w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej nad dziećmi pozbawionymi prawidłowo funkcjonującej władzy rodzicielskiej. System ma za zadanie wzmocnić wsparcie dla dysfunkcyjnej rodziny biologicznej dziecka i w konsekwencji w przyszłości ograniczyć liczbę dzieci objętych pieczą zastępczą. Ustawodawca zapewnia wsparcia rodziny na poziomie Gminy przez pracę asystenta rodziny, czy rodziny wspierającej. Nałożono również obowiązek monitorowania losów dziecka objętego pieczą zastępczą. Gminy są zobowiązane również do ponoszenia kosztów związanych z realizacją tego zadania m.in. na podnoszenie kwalifikacji dla asystentów rodziny, kosztów związanych z udzielaniem pomocy przez rodziny wspierające, jak również współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinach zastępczych, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 cytowanej ustawy pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania.